

ÜBER VOGELZUGFORSCHUNG IN DÄNEMARK

Von P. SKOVGAARD, Skovbo pr. Viborg

IN DÄNEMARK erreichen viele Vogelarten ihre Nordgrenze, z. B. Storch, Sprosser. Die meisten dänischen Vögel sind Zugvögel und werden im Winter durch viele andere Arten ersetzt. Die westliche Küstenzugstrasse wird hier von der ost-westlichen Zugstrasse nordeuropäischer Vögel gekreuzt. Wir dürfen deshalb höchst interessante Resultate von einem Studium des Vogelzuges in Dänemark erwarten. Was die gewonnenen Ergebnisse auch bestätigen. Es wurden bis jetzt 75.000 Vögel mit Ringen meiner Adresse versehen, von denen fast 3000 wieder an mich zurückgemeldet wurden. Diesen Beringungen zufolge haben sich unsere Kenntnisse über Bewegung und Leben der Vögel bedeutend vermehrt. Ohne mit langen Reihen von trockenen Zahlen hier ermüden zu wollen, erlaube ich mir doch einige Zahlen aufzuführen. In der folgenden Tabelle bedeutet die erste Ziffer die Zahl der Beringungen, die zweite Ziffer die Zahl der Rückmeldungen.

Sturmmöve — Viharsirály	8490 : 250	Habicht — Héja	36 : 20
Lachmöve — Dankasirály	7635 : 200	Sperber — Karvaly	213 : 48
Silbermöve — Ezüstös sirály	3994 : 300	Turmfalke — Vörös vércse	296 : 52
Lachseeschwalbe — Kacagó csér ..	802 : 11	Wildtauben — Vadgalambok	232 : 17
Brandseeschwalbe — Kenti csér....	4990 : 30	Krähen — Varjak	435 : 24
Säbelschnäbler — Gulipán	288 : 1	Dohle — Csóka.....	589 : 53
Kiebitz — Bibic	1252 : 33	Star — Seregély	7830 : 212
Reiher — Gém	325 : 62	Schwalben — Fecskék	7016 : 61
Hausstorch — Fehér gólya	3500 : 200	Kohlmeise — Széncinege	3055 : > 150
Schwarzstorch — Fekete gólya	134 : 31	Singdrossel — Énekes rigó	1644 : 40
Mäusebussard — Egerész ölyv	137 : 52	Amsel — Fekete rigó	2713 : > 150

Dazu kommen noch viele Arten mit grösseren oder kleineren Zahlen, Enten, Eulen, Finken, Würger usw., die höchst interessante Resultate ergeben haben. So wurde z. B. ein Würger aus dem Nildelta, eine Schwalbe aus Transvaal, ein Sprosser von der Grenze Österreich—Ungarn zurückgemeldet.

Wir wollen nun die Zugwege und Winterquartiere einiger Arten, von denen zahlreiche Rückmeldungen vorhanden, etwas näher beleuchten.

Sturmmöven ziehen der westlichen Küstenlinie Europas entlang und dringen bis Spanien vor.

Lachmöven verfolgen denselben Weg, dringen jedoch den Flussläufen entlang weit ins Binnenland hinein und gehen mehr südlich. Viele sind aus Spanien und Portugal und eine sogar von den Azoren zurückgemeldet.

Reiher ziehen denselben Küstenlinien entlang bis Spanien.

Hausstörche ziehen in südöstlicher Richtung durch Deutschland (Brandenburg), Tschechoslowakei, Ungarn, Rumänien, Bulgarien, Kleinasien, Palästina, den Nilfluss aufwärts gegen Rhodesia und Kapland, wo sie in grosser Zahl überwintern und vielfach rückgemeldet wurden. Es liegen auch einzelne Meldungen vor, die auf eine, doch sehr wenig benutzte südwestliche Zugstrasse hinweisen.

Schwarzstörche zeigen eine Zwischenstellung zwischen Reiher und Hausstörchen, indem die Hauptmenge denselben Weg wie die Reiher verfolgen und ein Teil gegen Südost wie die Hausstörche zieht. Ob die Schwarzstörche weiter

als bis Spanien und Rumänien ziehen, wissen wir noch nicht. Eine besondere Aufmerksamkeit verdient der erste Herbstzug der Jungen desselben Horstes, die in beiden Zugrichtungen angetroffen worden sind.

Stare überwintern auf den Britischen Inseln und in N. W. Frankreich. Während ihres Herbstzuges kann man 3 Perioden unterscheiden: 1. im August kommen sie in grosser Menge in den wasserreichen Gegenden Holsteins vor, 2. im Oktober im Deltagebiet an der Grenze Hollands und Belgiens, 3. Winterquartier in England.

Kiebitze ziehen in 2 Richtungen, teils der südwestlichen Küstenstrasse entlang bis Marokko, teils westlich bis Irland, wo sie in breiter Zone überwintern. Wenn aber der Winter besonders streng wird, so ziehen sie von hier weg und suchen über Cornwall-Bretagne Anschluss an die erstgenannte Zugstrasse.

Singdrosseln ziehen gegen SW. durch Belgien, Frankreich und werden im Oktober-November massenhaft in den Weingegenden von Medoc angetroffen, wo sie zum Teil auch überwintern. Sonst überwintern sie zerstreut auch auf der Pyrenäenhalbinsel.

Lachseeschwalben folgen scheinbar einem Binnenlandweg nach dem Mittelmeere und dann weiter den Küsten entlang nach Sierra Leone und Barbados.

Brandseeschwalben hingegen folgen der Küstenstrasse durch den Kanal, Portugal bis zur Goldküste und Nigerdelta. Die voneinander abweichenden Zugstrassen der beiden Seeschwalbenarten lassen sich gut mit ihrer Lebensweise in Übereinstimmung bringen. Während nämlich die Lachseeschwalben ihr Futter im Binnenlande finden, suchen die Brandseeschwalben ihre Nahrung längs den Küsten im Wasser.

Die aufgeführten sind nur einige Beispiele um die Resultate zu zeigen. Viel mehr Material ist bereits gesammelt und täglich gehen Meldungen ein, die unsere Kenntnisse bereichern.

A MADÁRVONULÁS KUTATÁSA DÁNIÁBAN

Írta: SKOVGAARD P., Skovbo

SOK MADÁRFAJ eléri Dániában északi elterjedésének határát, pl. fehér gólya, nagy fülemüle. A legtöbb madár télire elköltözik s más fajok lépnek helyükbe. A nyugati tengerpartmenti vonulási utat itt az északeurópai madarak keletnyugati vonulási útja keresztezi. Ennek következtében a madárvonulás kutatása Dániában nagyon érdekes eredményekkel kecsegtet. S valóban így is van. Eddig 75,000 madár lábára raktunk címemmel ellátott gyűrűket, melyek közül mintegy 3000 példány került vissza hozzám. Ennek a gyűrűzésnek köszönhető, hogy a madárvonulásról és a madarak életéről szóló ismereteink bővültek. Olvasóimat itt nem untatom száraz számok hosszú felsorolásával, csu-

pán néhányat közlök a 139. oldalon. Az első szám a meggyűrűzött madarak számát, a második a kézrekerült madarak számát jelenti.

A táblázatban felsorolt fajokon kívül még számos más fajt is jelöltünk, pl. kacsákat, baglyokat, pintyeket, gébicseket, stb., melyek nagyon érdekes eredményekhez vezettek. Így pl. kézrekerült egy gébics a Nilus deltájában, egy fecske Transvaalban, egy nagy fülemüle Ausztria és Magyarország határán.

De nézzük kissé közelebbről néhány nagyobb mennyiségben kézrekerült fajnak vonulási útját és téli szállását.

A viharsirály Európa nyugati tengerpartjai mentén vonul Spanyolországba. A dankasirály ugyanezt az utat követi, de a folyók mentén messze behatol a szárazföldre és délebbre is vonul. Sok került kézre Spanyolországban, Portu-

gáliában, sőt egy példány az Azorokon is.

A gémekek szintén az említett partvonal mentén vonulnak Spanyolországba.

A fehér gólya délkeleti irányban vonul Németországon (Brandenburg), Csehszlovákián, Magyarországon, Románián, Bulgárián, Kis-Ázsián, Palesztinán át a Niluson fölfelé Rhodesiáig és a Kapföldig, ahol nagy számban áttelel. Egyes adatok arról tanuskodnak, hogy délnyugati irányban is haladnak néhányan téli szállásuk felé.

A fekete gólya vonulási útjai egyrészt a gémekekével, másrészt a fehér gólyáéval egyeznek. A főtömeg a gémekek útját követi, egyrésztük azonban a fehér gólyához hasonlóan délkeleti irányban vonul. Még nem tudjuk, hogy a fekete gólya Spanyolországból és Romániából távolabbra is vonul. Különös figyelmünkre méltó az egy fészekből származó fiatalok első őszi vonulása. Ezeket mindkét útirányban megfigyelték.

A seregély áttelel a Brit-Szigeteken és Északnyugat-Franciaországban. Őszi vonulásuk alkalmával 3 időszak különböztethető meg: 1. augusztusban nagy mennyiségben megfigyelték Holstein vízben gazdag vidékein; 2. októberben

a belga-holland határ delta-vidékén; 3. télen Angliában.

A bicik két irányban vonul, egyrészt délnyugatra a tengerpart mentén Marokkóig, másrészt nyugatra Irlandig, ahol széles övben áttelel. De ha a tél nagyon kemény, akkor innen eltávoznak és Cornwall-Bretagne-on át a délnyugatra tartó útra térnek.

Az énekes rigó délnyugati irányban vonul Belgiumon, Franciaországon át és október-novemberben tömegesen található Medoc szőlővidékén, ahol részben át is telet. Egyébként a Pyreneusi-félszigeten is áttelel.

A kacagó csér látszólag szárazföldi úton halad a Földközi-tenger felé, innen a part mentén Sierra-Leone-ig és Barbadosig.

A kenti csér ellenben a Csatornán keresztül a partok mentén Portugálián át az Aranypartig és a Niger torkolatáig. A két csérfaj egymástól eltérő vonulási útja életmódjukkal magyarázható. A kacagó csér ugyanis a szárazföldön keresi táplálékát, a kenti csér ellenben a tengerpartok mentén a vízben.

A felsoroltakon kívül még sokkal több anyag gyűlt egybe. Naponként érkeznek jelentések, melyek ismereteinket bővítik.

KÖZLEMÉNY A BUDAPESTI K. M. PÁZMÁNY PÉTER TUD.-EGYETEM I. SZ. ANATOMIAI INTÉZETÉBŐL
(IGAZGATÓ: DR. LENHOSSÉK MIHÁLY EGYET. NY. R. TANÁR.)

A NAGY KÁRÓKATONA (PHALACROCORAX CARBO SUBCORMORANUS BREHM) ORRÜREGÉRŐL.

Írta Dr. MIHÁLIK PÉTER.

AMADARAK orrüregén végzett vizsgálataim közben feltűnt, hogy a nagy kárókatonán szabadszemmel látható orrlikat nem találtam. Ez annál feltűnőbb volt, mert tudtommal a Sulán kívül nem ismerünk olyan gerinces állatot, melynek orrlikái ne volnának. Még a halakon is megtaláljuk az orrlikákat, dacára annak, hogy ezeknek orrürege nincsen, ehelyett csak az orrlikák folytatásaként találunk egy kis vak tasakot.

Az orrlikáknak ez a teljes hiánya azonban csak látszólagos, mert midőn a kárókatonna fejét — a kérdés pontosabb tisztázása céljából — beágyaztam és metszetsorozatokra bontottam, az orrlikák nyomait mégis sikerült megtalálnom. Ezek